

Nota autorului.....	5
Capitolul I.....	9
Capitolul II	63
Capitolul III	94
Capitolul IV	115
Capitolul V	161
Capitolul VI.....	211
Capitolul VII.....	241
Capitolul VIII	278
Capitolul IX.....	310

1

Când cei din familia Tănăsiu au luat-o de-acasă, Ileana era plâpândă și subțire ca paiul de orz în bătaia vântului. Deși avea douăzeci și șase de ani și pe la colțuri babele bârfeau (uscată, uscată, dar mofturoasă... n-o să-i pună nimeni șa și căpăstru... rămâne fată bătrână), nu-i dădeai mai mult de douăzeci. Semăna leit cu mama ei, pe care însă n-a cunoscut-o, și-i moștenise și dulceața din glas. Fiind singura fată din casă, moș Ion, rămas văduv imediat după nașterea ei – albise în clipa în care moașa din sat i-a dat teribila veste și, de-atunci, toată lumea îl striga moș Ion – a crescut-o cu blândețe și dragoste cum, de altfel, crescuseră și ceilalți trei frați mai mari.

Când începuse să vorbească binișor, povestește mătușa Paraschiva, o rudă mai îndepărtată a lui moș Ion, și n-avea mai mult de doi anișori, avea grijă toată ziua de Gheorghe, fratele ei mai mare cu patru ani, cel mai mic dintre băieții lui moș Ion, a cărui minte și grai întârziiau să apară. Îl trăgea după ea prin ogradă, gol-puşcă și cu roiuri de muște bâzâindu-i pe la nas, până când moș Ion se întorcea din izlaz, la amiază, să le dea să mănânce.

Și pe măsură ce timpul trecea, era tot mai sprintenă la minte, iar moș Ion era din ce în ce mai convins că ei i se dăduse la naștere și mintea celorlalți trei, altfel nu-și

explica cum, la nici cinci ani, era mult mai matură decât frații ei – desigur, aici nu-l includea pe Gheorghită – care erau cu peste cinci ani mai mari decât ea.

Pe la șase, șapte ani, era deja stăpâna casei. Chiar dacă era firavă și lipsită de putere, era ageră și iute ca argintul viu. A învățat să citească singură din abecedarul lui Vasile, fratele ei, al doilea copil al lui moș Ion. După ce acesta a repetat doi ani clasa a doua, domnul Iordan Popescu, nepot de văr, învățătorul din sat, l-a sfătuit pe moș Ion să nu-l mai trimită și să încerce cu celălalt. Primul, Chiriță, se oprise și el în a treia. *De, dacă atâta minte au, eu de unde să le dau mai multă?* se apăra omul în fața criticilor aspre ale învățătorului. N-a mai încercat.

Gheorghită, Gigi, cum l-a strigat Ileana prima oară pe când ea nu împlinise doi ani, cel de-al treilea fiu, la nouă ani abia începuse firav să-i încolțească mintea; se bâlbâia rău la cele mai simple cuvinte și nu părea să fie mai breaz decât ceilalți doi, iar Ileana, care mai avea până la școală, încă de la șase ani citea din Biblie și chiar din Cazania veche, moștenită de moș Ion de la străbunicul lui, Nicolae Popescu, primul din familie care venise de undeva de peste Dunăre să viețuiască aici, pe vale, deși era scrisă cu litere chirilice.

Despre copilăria ei, despre anii aceia în care nu știi ce-s grijile, Ileana nu-și mai aduce deloc aminte. Despre păpuși, nici nu putea fi vorba. Când o vedea pe Nina, prietena ei cea mai bună, vecină la câteva case, că pe la doisprezece, treisprezece ani – era mai mică cu doi ani

LIBRIS | We know books
decât ea, dar la trup era deja femeie – se juca tot cu păpușile, i se părea de-a dreptul copilăresc.

Pe la șaptesprezece ani, când fetele de vârsta ei se pregăteau să se mărite ori aveau deja copii, a ieșit pentru prima dată în sat la horă. Firavă și micuță, fără rotunjimi vizibile ale trupului, n-a băgat-o nimeni în seamă. Nici chiar Constantin, vecinul ei de peste drum, care era deseori în ograda lui moș Ion. L-a privit o vreme cum o joacă pe Nina, fiica lelii Maria a lui Ion Secui, prietena ei. Pe coapsele rotunde ale fetei, degetele noduroase ale lui Constantin păreau că sfâșie carnea de sub fustă. Și-a pipăit sânii tari ca piatra ce abia atunci începuseră să-i crească, în timp ce privea pieptul voluptuos și greu al Ninei ce se zbătea în ia de borangic. A privit apoi fără invidie la Maria lui Țoncu, la Vasilica lui Stuparu și, pe rând, la celelalte. Poate doar Iordana, nepoata lelii Maranda, să semene puțin la trup cu ea, dar Iordana era înaltă, cu fața rumenă și frumoasă ca a Maicii cu Pruncul din icoana de la intrarea în biserică. A plecat acasă fără pic de supărare în inimă, hotărâtă să mai aștepte câțiva ani să mai crească.

Și timpul a continuat nestingherit să treacă, așa cum o făcuse dintotdeauna pe vale: mai leneș ori mai grăbit, după cum simțea fiecare muritor.

După o vreme, Ileana a rămas în ogradă doar cu moș Ion și cu Gheorghită – ceilalți doi se însuraseră și plecaseră – care între timp învățase fierărie la Ortachioi, în atelierul unui bătrân țigan potcovar. Nu mai era bâlbâit

și-și deschise chiar la drum, într-o magazie, un mic atelier unde repara cam tot ce se găsește în ograda omului.

Și, din primăvară până-n toamnă, Ileana muncea cot la cot la câmp, în izlaz ori la via de după dealuri, din Bulac, cu bătrânul ei tată. Chiar dacă se apropia de douăzeci de ani, alerga încă pe câmp după fluturi, așa cum o făcuse dintotdeauna. Și atunci, în lanul crud de secară, se întreba dacă nu cumva copilăria naivă și dulce ca mierea de care ar fi trebuit să se bucure de copilă, ca toți ceilalți prunci din sat, n-o trăiește acum. Și la amiază, când moș Ion se odihnea sub cireși, la umbră, ea împlotea coronițe din nemuritoare, flori de mac și albăstrele. Spre seară, la întoarcere, se împodobește cu ele fără să-i pese că fetele din sat râd pe la porți. Uneori, duminica, pe când moș Ion începuse să meargă la biserică – după moartea Aniței lui, se certase cu Dumnezeu și mulți ani refuzase să mai dea pe acolo – după masa de prânz, înhăma caii și pleca singură în Bulac, la vie. Lenevea ore bune în cerdacul din mica livadă de cireși ascultând cântecul păsărelelor.

Pe la douăzeci de ani începuse să se mai împlinescă. Constantin, vecinul ei, avea deja trei copii, iar Nina, soția lui, se făcuse exact cât lelea Maria, mă-sa, aproape cât ușa bisericii.

Tot pe atunci, pe la începutul lui iulie, când cireșele din livadă începuseră să se usuze-n copaci, într-o sâmbătă, spre seară, când se pregătea să se îmbăieze în ciubărul din lemn de dud umplut cu apă fiartă, flori de măghiran și frunze de pelin, au venit s-o pețască pentru prima dată.

LIBRIS | We know books
Lelea Marița lui Sterpu cu feciorul ei cel mai mic, Titi, au bătut în poarta lui moș Ion. Gheorghită i-a privit zâmbind din ușa fierăriei, în timp ce nevastă-sa și cei doi copii ai lui alergau să deschidă poarta.

Moș Ion i-a poftit la masa de sub caisul din fața tindei. Tița i-a servit cu dulceață de nuci aproape fierbinte, din ceaunul care abia stătuse din fiert. Ileana cânta în odaia de deasupra beciului, unde tocmai intrase în ciubărul cu apă fierbinte:

Jos în vale pe Tăița,
Tra la la, tra la la,
Bate cânepa lelița,
Tra la la, tra la la.

Lelea Marița a scos din coșul de nuiele un castron cu gogoși și o sticlă de vin. Titi, înalt și slăbănog, cu fața albă ca laptele pe care încă nu dăduse fir de tulei, tocmai venise din armată. După două luni l-au lăsat la vatră. Avea platfus, privirea încrucișată și nici mintea nu-i stătea prea bine în căpățâna prea mare pentru trupul lui firav. Când să tragă prima dată cu pușca, a închis ochiul și a căutat ținta îndreptând arma către plutonierul Vasiliu, comandant la un pluton la Regimentul 33, care stătea la un metru în dreapta lui. Până s-au dumirit cei de la regiment, săracul Titi, vânător la ochi, a stat două săptămâni în beciul cazărmii.

Au vorbit la început despre timp, sănătate, ovăzul din izlaz și via din Bulac.

În odaia de pe beci Ileana cânta tot mai tare:

O bate și o albește,
Tra la la, tra la la,
La mine nici nu gândește,
Tra la la, tra la la.

Moș Ion i-a făcut semn Tiței, nora lui, arătând cu capul spre odaie. Gheorghită golise deja al doilea pahar din vinul de pe masă. N-a mai băut de mult un vin așa de bun tocmai în mijlocul verii. Poate doar la crâșma lui Pavel Popescu, vărul lui moș Ion, că-l ține în ghețarie încă din primăvară, mai găseai așa ceva.

Lelea Marița s-apucă îndată să povestească cum îl păstrează: *După ce hierbe în butoi și se limpezește ghini, îl torn în sticle, le astup cu ciocălău și torn smoală încinsă la gură. Le bag apoi într-o bortă în pământ așa la o juma' de metru ca să nu deie gerul într-însele. Asta-i prima sticlă scoasă anul ista. Dacă l-oi însura pe Titi, om mai scoate, altfel...*

După o jumătate de oră, Ileana ieși din odaie rumenă la față precum cireșele coapte. Gustă din gogoșile lelii Marița, lăudându-le. *Ale mele nu ies niciodată așa de pufoase și de crescute. Nu am răbdare să le las la dospit după ce pun plămădeala.* Titi o sorbea cu privirea, chiar dacă părea că-i cu ochii în castronul cu gogoși.

LIBRIS | We know books

În cele din urmă, lelea Marița o ceru pe Ileana de noră. Gheorghiuța a golit între timp toată sticla. Toți de la masă tăcură. Moș Ion o întrebă din priviri pe Ileana. Aceasta îl luă de mână și intrară împreună în tindă. După câteva minute, ieși singur. *Fata mea nu zice nici da, nici ba, dar vrea să mai stea acasă să mai crească. Îi așteptă și la anul, poate atunci o fi cu noroc.* Lelea Marița se supără, aruncă sticla și castronul în coș și ieși din ogradă trăgându-l pe Titi după ea.

Anii cădeau tot mai greu pe umerii bătrânului ei tată. Ar fi vrut s-o vadă la casa ei înainte de a închide ochii. Deși știa câtă putere ascundea trupul ei, când o vedea atât de subțire și plăpândă, oful din inima lui îi otrăvea sufletul. Ce bărbat i-ar fi apreciat mai mult sufletul ei blând și mintea ei ascuțită în locul trupului ei firav? N-o mai lua la câmp și o certa că nu mănâncă destul.

Până la douăzeci și cinci de ani a mai fost pețită de trei ori. Ultimul, Alexandru Tănăsiu, un nepot mai îndepărtat al lelii Florica lui Tănase Zburlea, însoțit de mama lui, au bătut drumul de la Tulcea câteva săptămâni la rând. Alexandru Tănăsiu, ofițer în rezervă, și-a pierdut piciorul stâng în Războiul cel Mare, la Mărășești. Căsătorit înainte de război, soția l-a părăsit după câteva săptămâni de la întoarcerea sa.

Doamna Lidia Tănăsiu, văduvă din 1916, mama ofițerului, venea din ce în ce mai des în ograda lui moș Ion. Fata, plăpândă și vioaie, cu mintea ascuțită și vocea dulce ca mierea, i-a intrat la inimă. Soțul ei, maiorul